

Nieuwsbrief

Vrienden van de Antwerpse Madonna's

Afgiftekantoor Antwerpen

Halfjaarlijks tijdschrift, nr. 7 [4de jaarg. (2005), nr. 2]

vu: R. Vanoystaeyen,

Vremdesesteenweg 92, 2530 Boechout

Nieuwsbrief Vrienden van de

Antwerpse Madonna's

Moeder Maria

*Moeder Maria,
mijn eigen moeder heeft mij van u verteld
toen ik een kind was.
Sedert die jaren weet ik reeds wie gij zijt.
Ik weet dat gij een bron zijt van gaven,
en dat gij miljoenen mensen
die u aan hebben geroepen, hebt verhoord.
Als ik naar uw beeltenis kijk,
gaat er een warmte vanuit,
alsof gij zeggen wilt:
'Zeg maar wat je op je hart hebt,
en ik zal je bijstaan'.
Men noemt u niet voor niets,
de Moeder van Altijddurende Bijstand.
Sta ons bij, Maria, dag in dag uit,
altijd en overal,
laat ons niet alleen.*

O.-L.-Vrouw ter Sneeuw, parochiekerk Borgerhout

Deze en andere teksten voor vieringen zijn te vinden op de website '4ingen' www.4ingen.be/4ing.php?id=994

Beeldhouwster Geneviève Hardy baseerde zich voor het nieuwe beeld op beschikbaar historisch fotomateriaal, resten van het verdwenen beeld of een ontwerptekening zijn niet bekend. Rechts, een foto uit ca. 1890-1900 met opvallend omhoog geveld, o.m. gereproduceerd in Thyssen's eerste Madonna-boek uit 1902. Links één uit 1942 bewaard in het KIK (Kon. Inst. voor het Kunstpatrimonium), B29967. – Aug. Thyssen, 'Antwerpen vermaard door den eeredienst van Maria: Geschiedkundige Aanmerkingen over de 500 heiligen beelden in de straten van Antwerpen', Antwerpen, 1902, p. 310.

Op de toespraak van schepenen Philip Heylen in het Stadhuis volgde een woord van dank door Etienne van Caster, voorzitter van Voor Kruis en Beeld.

Inhuldiging beeld Lange Brilstraat-Venusstraat, 19 maart 2005

Op 19 maart, feest van de H. Jozef, werd de nieuw gemaakte Madonna op de hoek van de Lange Brilstraat en Venusstraat officieel ingehuldigd.

Na toespraken van de heer Wieland Janssens, eigenaar van het pand, en Schepen van Cultuur Philip Heylen volgde een woord van E.H. Rudi Mannaerts die nadien het beeld traditioneel inzegende.

Bij de gekozen datum merkte de heer Janssens op dat het oude gezegde 'achter elke grote man staat steeds een sterke vrouw' hier treffend gekozen was. In het kort schetste hij de bouwgeschiedenis van dit huis en kaderde ze in het urbanisatieproject dat stadsontwikkelaar avant-la-lettre Gilbert Van Schoonbeke hier realiseerde met de aanleg van Stadswaag en hierop uitgaande straten.

Schepen van Cultuur, Philip Heylen sprak over het verleden van onze stad en de Mariadevotie die hijzelf goed kende omdat ze hem van thuis was meegegeven.

E.H. Mannaerts doopte alle goede voornemens en sprak een zegewens uit over de aanwezigen.

Vandaar trok de groep naar het Stadhuis. 't Stad is van iedereen zei de Schepen en hij ontving de Vrienden van onze Madonna's op het 'schoon verdiep'.

Het nieuwe madonnabeeld werd figuurlijk in de bloempjes gezet door de aanwezigheid van de kunstenaar Geneviève Hardy die het beeld vervaardigde naar oude foto's.

Een praatje bij een drankje werd nog gevolgd door een wandeling doorheen de stadhuiszalen, waarbij de Schepen zijn historische kennis even uitspreidde.

Een feestelijk moment in aanwezigheid van de eigenaar van het pand, Mevrouw zijn moeder, en verschillende vrienden be kroonden deze mooie dag. (Paula Sörnsen).

Tussen 10 en 18 uur werden Antwerpse madonnabeelden, in restauratie onder toezicht van docente Carolien van der Star, getoond aan een driehonderdtal bezoekers.

De studenten An en Annelies waren ter plaatse om het werk aan 'hun' Madonna toe te lichten.

Aan de computer toonde Wim Strecker de locaties van de madonnabeelden in hun historische context. Gegevens en fotomateriaal ervan kon hij presenteren aan de hand van een databank. Die bevat informatie over meer dan duizend al dan niet bestaande of verdwenen religieuze

gevelbeelden voor Antwerpen, incl. de districten.

Een wandeling werd met geïnteresseerden gemaakt naar specifiek gekozen herplaatste beelden: Venusstraat; Pieter van Hobokenstraat en Prinsesstraat; Borzestraat en Lange Nieuwstraat; Engelse Beurs en Grote Goddaard. De wandeling werd begeleid of door Jos Dobbelaers of Paula Sörmnsen terwijl restauratrices Carolien Van der Star of Geneviève Hardy van de Academie uitleg gaven omtrent de achterliggende filosofie van 'zachte' of 'harde' restauraties.

Inhuldiging beeld Sint-Andriesstraat, zondag 8 mei 2005

Een beeltenis inzegenen is niet de zegen voor het beeld, wel gaat het om de persoonlijkheid die hier uitgebeeld wordt én de personen die er in relatie bij betrokken zijn.

De Eucharistieviering van 10.30u. was een feestelijk gebeuren met volle inzet van de voorganger, de vierders en de koorzangers. Nadien heeft E.H. Mannaerts met nadruk op de meimaand, Maria-maand, de herinrichting van de Mariakapel belicht en de terugplaatsing van het beeld aan de gevel van de vroegere pastorie in de Sint-Andriesstraat. Van op haar hoogte kijkt Maria, met het Kind op de arm, hier alle voorbijgangers aan.

Deze witgeschilderde sculptuur vertrok in

maart 2004 in afschilferende staat naar het restauratie-atelier ART in Vorselaar. Bij onderzoek werden in de onderliggende lagen de oorspronkelijke kleuren weergevonden. Er werd gekozen om deze kleurenstelling bij de restauratie weer vrij te leggen. Op vrijdag 6 mei jl. werd ze dan ook na restauratie in volle koloriet herplaatst.

Op het ogenblik van de herinzegening liet de zon zich niet onbetuigd. Haar licht viel neer op het beeld en de omstaanders. De zegewens voor allen in deze wijk werd warm meegedeeld.

Op het ogenblik dat onze voorzitter een woordje wou meedelen omtrent het beeld en zijn herstel overstemde het klokkengeluid elke mogelijkheid hiertoe.

In de Sint-Rochusstraat werd eveneens Maria in de gevonden kleurenpracht herplaatst.

Het stijlverschil tussen beide beelden – op kleine afstand van mekaar gelegen – is een interessant gegeven.

Spijtig dat parochiaan Frans Lauwers de herplaatsing niet heeft kunnen meemaken, hij was zo fier op deze mooie beelden.

Zowel links- als rechtsboven, Sint-Andriesstraat. Onder, links en rechts, Sint-Rochusstraat (hoekhuis Begijnenstraat). Op beide locaties werd een hoogwerker ingeschakeld voor de terugplaatsing.

Restauraties 2005 in situ:

Onze-Lieve-Vrouw Medeverlosseres, Sleutelstraat 33, Antwerpen

Restauratie van de geschilderde houtsculptuur en zinken luifel door Geneviève Hardy in april-mei 2005, afgewerkt op 27 juni 2005. – Door bemiddeling van Voor Kruis en Beeld.

Historiek

Gegevens over het als ‘Onze-Lieve-Vrouw Lichtmis’ betitelde beeld van de Sleutelstraat klimmen op tot 1783. Dit jaartal komt voor in het bewaard gebleven 19de-eeuwse buurtgenootschapsboek (1), maar slaat niet op het beeld zelf. Van wanneer deze houtsculptuur dateert is ongeweten, alvast mag aangenomen worden dat ze 18de-eeuws is. De naam van de maker wordt slechts in één - niet eigentijdse - bron vermeld (2). In de Franse periode (3) werd ze afgenomen om in 1814 terug in ere te worden hersteld (4).

Het beeld diende enkele keren te worden herplaatst, maar verhuisde telkens op dezelfde straatwand. De zinken luifel boven het beeld werd vernieuwd in 1883 op het toenmalig huisnummer 11 (5). In 1922, bij de laatste verplaatsing, werd het beeld grondig van verf ontdaan en uniform ‘wit’ geschilderd. Op 21 januari 1987 werd de madonna als monument beschermd (6).

Restauratie

Verfafname. De verflagen op beeld en luifel werden verwijderd met warme lucht. Hierbij bleek de algemeen goede conditie van het beeld, dat door de overliefeling prima tegen weersomstandigheden wordt beschermd. Toch kon aantasting door houtworm en houtrot aan de console worden vastgesteld.

Consolidering. Met een houtvulmiddel werd de ‘slechte zone’ van wereldbol, engelenhoofdjes en verbindingstukken hermaakt. Enkele naden in de aparte delen van het beeld, alsook kleine lacunes aan de mantel van Maria werden eveneens met houtvulmiddel bijgewerkt. De ijzeren staaf van de kruis staf werd vervangen door een exemplaar in roestvrij staal.

Afwerking. Om het hout optimaal te beschermen is gewerkt met een loodwitverf die zowel als grondlaag als afwerkingslaag geschikt is. In samenspraak met de Dienst Monumenten en Landschappen van de Vlaamse Gemeenschap (Mw. M. Manderyck) werd er gekozen voor een zo historisch mogelijke correcte kleurenstelling voor de eindafwerking van het geheel. Omdat geen sporen van kleur op mantel of kled van Maria werden teruggevonden is geopteerd voor een monochrome afwerkingslaag op

het beeld. De luifel werd herschilderd in rood en groen, t.t.z. de oudste weer-gevonden kleurenstelling. Extra was het aanbrengen van een lichtgeel gevelveld, omboord met een donkere filet. De kleur-keuze hiervoor is gebaseerd op de huidige gevelkleur, die het donkere smalle straatje een beetje meer fleur geeft.

De versieringen en attributen werden met bladgoud afgewerkt. Voor het ontbrekende kroontje van het Jezuskind werd eentje af-komstig uit een depot van de Sint-Andrieskerk beschikbaar gesteld. Dit koperen kroontje werd door Ward Buys van Voor Kruis en Beeld afgewerkt, hij zorgde eveneens voor de restauratie van de oude lantaarn. (Wim Strecker)

Noten: (1). 'Buurtgenootschapsboek van het beeld van Onze-Lieve-Vrouw in de Sleutelstraat', Archief Sint-Andrieskerk, Antwerpen. – (2). In het 'Hs 1491' wordt Pieter Overlaet genoemd (zie kaderstukje). – (3). Ca. 1797-1814, de jaartallen slaan op de periode dat openbare religieuze tekens niet geoorloofd waren. – (4). "DEN VYFDEN IUNIUS // Op heilige Drijvuldigheids dag // Is hler In sleUtelstraat Marla's beéLD // Van Confraeters herstelT // ..." (Buurtgenootschapsboek ..., Archief Sint-Andrieskerk, Antw.). – (5). Stadsarchief Antwerpen, Bouwdossiers, MA-BD 1883/0608). – (6). Zie voor verdere gegevens m.b.t. de historiek: Aug. Thyssen, 'Antwerpen vermaard ...', 1922, p. 229; Piet Schepens, 'Antwerpse Madonna's', 1981, p. 36, 107-109; 'Madonna. Beelden van Maria in de Antwerpse binnenstad', 2002, p. 37, 52, 53, 173.

Pieter Overlaet of Van Overlaet [Peeter, Petrus] [Overlaet, Van Overlaet, Van Hoverlaet].

Antwerps beeldsnijder en -houwer (hout en steen). Leerling beeldsnijder vanaf 1698-1699 bij Alexander Van Papenhoven. Meester in 1710-1711. Als leerlingen van hem worden vermeld: Jan Frederickx en Louis Wackue (1715-), Christiaan Meesters (1724-), Nicolaes Floris (1727-), Jacobus Van der Neer (1732-) en Andries van Radtshoven (1733-) (1).

Aan deze verder onbekende Antwerpse beeldhouwer (zijn naam komt niet in lexica voor), worden drie Antwerpse beelden van Onze-Lieve-Vrouw met Kind toegeschreven. Een nu verdwenen sculptuur op de hoek Grote Pieter Potstraat en Vlasmarkt uit 1706 (2) en twee ongedateerde Madonna's, die van de Sleutelstraat (3) en deze van de Huikstraat 24, hoek Keistraat (slechts gedeeltelijk herplaatst ca. 1995) (4).

(1). Liggeren (deel 2): 611, 615, 670, 673, 700 (2x), 737, 739, 750, 752, 768, 776

(2). « Vlasmarkt en Peeterpotstraat. Een oud O.L.V. beeldken met Kindje op den arm. Schoonen troon, effen voetstuk. Door Pieter Van Overlaet. Gezet 1706. » [Hs 1491, f° 16 r°].

(3). « Sleutelstraat. O.L.Vrouw der Zuivering. Schoon Mariabeeld. Het Godskind houd de lange Kruis roede vast. Met keurigen troon en engelen voetszuil. Door P. Overlaet. » [Hs 1491, f° 16 v°]

(4). « Keistraat en houten brug. Een zeer verdienstelijk L.V.beeldje met het kindje op den arm zijner moeder, houdende in de rechter hand de lang[e] kruis roede. Bovenwaarts plaant eene glorie van seraphijnen hoofdjes. Met schoonen troon en englen voetstuk. Door Peeter Van Overlaet. » [Hs 1491: f° 6r°].

Hs 1491: Anoniem, *'De lieve-vrouwbeelden van Antwerpen'*, handschrift, ca. 1868-1886. Provincie Antwerpen, Dienst Cultureel Erfgoed, Dossier Onze-Lieve-Vrouwebeelden (zonder referentienummer). **Liggeren (deel 2):** Ph. Rombouts en Th. Van Leries, *'De liggeren en andere historische archieven der Antwerpsche Sint Lucasgilde = Les liggeren et autres historiques de la Gilde anversoise de Saint Luc'*, Antwerpen / Den Haag, 1864-1876. - 2 vol.

Restauraties 2005 in situ:

Onze-Lieve-Vrouw Medeverlosseres, Hoogstraat – Vlasmarkt, Antwerpen

Restauratie van de natuurstenen geschilderde beeldengroep met bijwerk, de console (terracottamantel op stenen onderbouw) en de metalen luifel en lantaarn door Dirk Lenaerts in mei 2005, afgewerkt begin juli 2005. – Door bemiddeling van Voor Kruis en Beeld.

Historiek en toeschrijving

Van deze stilistisch in de late 18de-eeuw te situeren beeldengroep, een staande Onze-Lieve-Vrouw die een voor haar staand Jezuskind aan de hand leidt, zijn amper historische gegevens bekend.

In de tweede helft van de 19de eeuw ging het in de woorden van de anonieme auteur van het zgn. *Hs 1491* (zie p. 7, onderaan) door als een “*Een goed en verdienstelijk O. L. V. beeld met schoon en-gelen voetstuk. Zeer geacht beeld. Door Engel_t Pompe.*” (*Hs 1491, [f° 18 r°]*).

Engelbert of Jan-Engelbert Pompe (1743-1810), zoon van Walter, is een minder gekend beeldhouwer aan wie misschien enkele laat-achttiende-eeuwse Antwerpse madonnagevelbeelden kunnen worden toegekend. Het is voorlopig onmogelijk positief hierover te berichten, omdat de door diverse auteurs geciteerde werken qua stijl geen samenhang vertonen en nader onderzoek nog niet gebeurde.

Maar twee gesigneerde en gedateerde grote beelden van hem kent vrijwel iedere Antwerpenaar, de Maria (1776) en Johannes (1782) van de Calvariegroep in de Korte Nieuwstraat.

Net als zijn vader maakte Jan-Engelbert ook kleinsculptuur in terracotta of ivoor. Zo bewaart het Antwerpse Museum Vleeshuis twee gesigneerde werken van hem. Een gedateerd ivoren reliëf ‘Flora’ uit 1773

en een 52 cm hoog, ongedateerd terracottabeeld ‘Onze-Lieve-Vrouw en het kind op een wolk’.

De witgeschilderde Madonna van Hoogstraat en Vlasmarkt was ooit omlijst door een geschilderd kleurig gevelveld dat liep van luifel tot onderaan de lantaarnarm. De erbijhorende draperieën aan weerszijden versterkten toen het aspect van de ‘troonhemel’, een visueel effect dat in de tweede helft van de 20ste-eeuw helaas verdween.

Na bescherming als monument met het K.B. van 2 september 1976, werd de Madonna in 1980, op initiatief van de Stad Antwerpen, gerestaureerd door Bernard Heyman uit Ekeren. Bevindingen of een rapport van deze restauratie zijn ongekend.

Bij de actuele restauratie is wel een element aan het licht gekomen dat de geschiedenis van het beeld kan toelichten. Zo constateerde Dirk Lenaerts herstelde breuken in de contactzone tussen gevel en beeld. Omdat de breuken in frisse conditie, vaardig hersteld werden (er zat geen vuil op de breuk) kan dit mogelijk wijzen op een afname in de Franse periode (ca. 1797) en herplaatsing ca. 1814-15. Dit element is wel niet tekstueel gedocumenteerd.

Restauratie

Verfafname. De verflagen van zowel beeld als luifel werden met grote zorg verwijderd met behulp van een heteluchtblazer in combinatie met een schraapgereedschap. Hierbij kwamen de sporen van de eerdere restauratie uit 1980 bloot, de verf was toen gewoonweg afgebrand.

Consolidering. De verankering van de sculptuur in de gevel werd grondig herzien. Twee extra roestvrijstalen ankers werden gemonteerd (foto 2) en de bestaande aangetaste ijzeren exemplaren bij én beeld én console door doken in roestvrij staal vervangen. Hierbij diende aan de rugzijde van het beeld (reeds ontbrekende) steenfragmenten na verharding te worden aangevuld.

Plastisch herstel. Onhandige uitgevoerde vroegere restauraties aan de sculptuur werden ongedaan gemaakt en ontbrekende delen technisch en plastisch verantwoord aangevuld (1). Zo zijn voorarm en handje van het Kind herdaan, werden de haarlokken van Maria op drie plaatsen bijgemaakt en haar hoofddoek op twee plaatsen aangevuld. Ook de ontbrekende pink van haar rechterhand werd opnieuw aangebracht. Bij de console was het vnl. de maansikkel die onder handen diende te worden genomen. Aan de stralenkrans ontbraken twee stralen, deze werden bijgemaakt. Twee ontbrekende dennenhouten klossen aan de luifel werden in dezelfde houtsoort bijgedraaid (foto 3) en ook enkele ontbrekende sierelementen aan

de lantaarn werden bijgemaakt.

Afwerking. Technisch gezien werd een verfsysteem op acrylaatbasis gebruikt voor zowel grondlaag, kleurlaag als afwerkingsvernis. Qua kleurenstelling is hier geopteerd voor polychromie. De nog zichtbare kleuren werden als basis genomen voor een nieuwe kleurrijke Madonna. Een gevelveld werd niet aangebracht. (Wim Strecker).

(1). "Alle onderdelen worden bijgemaakt op basis van een kalkmortel, hydraulisch afbindend met toeslagstoffen zoals o.a. kwartsiet en pigment om de oorspronkelijke materie zo goed mogelijk te benaderen in hardheid, kleur en textuur. De aangebrachte delen worden mechanisch bijgewerkt met het gereedschap dat de oorspronkelijke beeldhou-

wers gebruikten om geen sporen achter te laten van moderne behandelingen. Alle onderdelen zijn daar waar noodzakelijk voorzien van roestvrij stalen bewapening op schaal van het fragment. Bij het ontbrekende hand en de pink werd deze roestvrij stalen bewapening ingebracht in het bestaande beeld." (Dirk Lenaerts, in zijn restauratieverslag).

Restauraties 2005 in atelier:

Moeder Gods, Oude Beurs – Schoenmakersstraat, Antwerpen

Restauratie van de natuurstenen geschilderde Madonna met bijwerk en de console door Jeroen Boel in juli–september 2005. – Door bemiddeling van Voor Kruis en Beeld.

Aanvankelijk was voorzien dit als monument beschermde beeld (K.B. 2 september 1976) ter plaatse te behandelen. Verhulde schade maakte evenwel afname en restauratie in het atelier noodzakelijk. De herplaatsing is gepland in september 2005.

Restauraties 2005 in atelier:

Bedrukte Moeder Gods, Lange Winkelstraat 32, Antwerpen

Restauratie van de natuurstenen geschilderde Mariasculptuur en console door Jeroen Boel in juli–september 2005. – Door bemiddeling van Voor Kruis en Beeld.

De bij de sloop van het gebouw afgenomen sculptuur bleek helaas niet tegen welke ingreep ook bestand. In opdracht van de eigenaar, RVT O.-L.-Vrouw van Antwerpen, werd door de uitvoerder van de bouwwerken een restaurateur aange-

zocht, om het spijtig genoeg in stukken gebroken beeld competent te herstellen. Het werk is nog in uitvoering. Bij nieuwbouw zal het beeld keurig herplaatst worden. Dit beeld is niet als monument beschermd.

Restauraties 2005 in atelier:

Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën, Kaasbrug 8, Antwerpen

Restauratie van de houten geschilderde Mariasculptuur door Toon Van Campenhout in juli-oktober 2005. – Door bemiddeling van Voor Kruis en Beeld.

Bij de opknopbeurt van het pand door de huisschilders, werd het beeld onzorgvuldig behandeld. Voor Kruis en Beeld diende aan de Provincie Antwerpen een aanvraag voor restauratiepremie in. Dit 19de-eeuwse beeld is niet als monument beschermd.

De sculptuur werd eerst en vooral behandeld tegen insectenvraat. Nadien volgde een staalname van resterende verfdeeltjes en onderzoek hiervan met gespecialiseerde apparatuur en hulpmiddelen.

Het herstel is nog volop aan de gang en kan op internet worden gevolgd in een speciaal hiervoor ontwikkelde weblog. Dit on-line gecommuniceerde beeldverslag is te vinden op <http://chromart.web-log.nl/>

Madonna-initiatieven door Voor Kruis en Beeld

Elk jaar zorgt VKB voor een weloverwogen programma van restauraties of onderhoud van madonnagevelbeelden in de Antwerpse binnenstad.

Na verloop van tijd zal zowat het hele historische patrimonium, beschermde en niet beschermde, vrijstaande sculpturen behandeld zijn. Wetende dat de hele cyclus telkens opnieuw moet doorlopen worden, ijvert de vereniging jaar na jaar onverdroten verder. Immers, de bezieling van de vrijwilligers vindt haar oorsprong in deze ooit uit devotie geplaatste Mariale aandachtspunten.

Als opvang van het tanende buurtleven stelde VKB zich vanaf 1934 garant voor het eenvoudige onderhoud van de Antwerpse Madonna's. Onder impuls van E.H. Gabriel Striels (1885-1983) kende VKB een onverdroten werking. Vanaf de jaren 1990 groeiden er nieuwe inzichten, de heer

Wolstraat, hoek Coppensstraat

Charles Contamine startte toen een samenwerking met de restauratieafdeling van de Academie. De hedendaagse werking, onder leiding van Etienne van Caster en Paula Sörnsen, zet deze lijn op een competente wijze verder. Heden wordt er met grote accuratesse gewerkt in een steeds complexer wordende materie.

En de reeks gaat verder...

Voor de beelden 'Onze-Lieve-Vrouw Medeverlosseres' van de Wiegstraat en 'Onze-Lieve-Vrouw van Smarten' van de Kaasbrug werd bij de Provincie Antwerpen, Dienst Cultureel Erfgoed, een aanvraagdossier ingediend voor subsidie van de restauratie. Deze subsidie werd toegekend. De restauratie van het beeld in de Wiegstraat zal in 2006 aanvangen, deze van de Kaasbrug is lopend.

Bij het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Dienst Monumenten en Landschappen, werd een subsidieaanvraag ingediend voor twee andere restauraties. Voor de beeldengroep 'H. Familie' van de Oudemansstraat 34, hoek Sint-Paulusplaats en voor het beeld 'Moeder Gods' van de Lange Sint-Annastraat, hoek Ossenmarkt.

Inmiddels zijn onderhandelingen lopend met de eigenaars van de panden Jan van Lierstraat 6 en Wolstraat, hoek Coppensstraat. Beide restauraties van de gevelbeelden worden besproken. Bij het eerste gaat het om een 'Onze-Lieve-Vrouw Onbevleekt Ontvangen' uit 1881 met pittige anecdotiek, bij het tweede om een bijzonder fraaie laat-barokke 'Moeder Gods', vernieuwd in 1787. (Wim Strecker).

Madonna-sprokkelingen

• **Zustervereniging.** Op 7 juli 2005 ontving het bestuur van 'Kapel en Beeld' uit Gent bestuursleden van 'Voor Kruis en Beeld'. De gelijklopende zorgen, bescherming van religieuze (gevel-)beelden, werden besproken.

• **Zolderschat.** Recent ontdekte E.H. Rudi Mannaerts een processievaandel in de zuidtoren van de kathedraal. Het werd in 1864 vervaardigd voor de 50-jarige herdenking van de herplaatsing in 1814 van de Antwerpse madonna-beelden. Aan de voorzijde valt een geschilderd medaillon met voorstelling van 'De geboorte van Maria' op. De achterzijde draagt o.m. de tekst "Antwerpen voor Maria. 1864".

• **Onze-Lieve-Vrouw met Kind, Klapdorp 93.** Bij de gevelrestauratie van het pand heeft de eigenaar deze Madonna eenvoudigweg laten afwassen, met goed resultaat.

• **Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen.** Geneviève Hardy boetseert momenteel aan een nieuw gevelbeeld voor de hoek Minderbroedersstraat en Minderbroedersrui. Het komt in vervinging van datgene dat (waarschijnlijk in de winter 1981-1982) door vorstschade onherstelbaar werd beschadigd en nadien verdween. Enkel een H. Geest in stralenkrans getuigt momenteel nog aan de gevel. De beeldhouwster kan zich o.m. baseren op de nog bestaande ontwerp-tekening uit 1855 van voorganger Jan Van Arendonck (1822-1881), bewaard in het bouwdoossier. (Stadsarchief Antwerpen, MA-BD 1855/0083).

Hoogdag O.-L.-Vrouw tenhemelopgenomen

De jaarlijkse eucharistieviering van Voor Kruis en Beeld bij de hoogdag van O.-L.-Vrouw tenhemelopgenomen, viel in 2005 precies op 15 augustus. Ze werd voorgegaan door E.H. Mannaerts in de Kathedraal om 12 u.

Rechts: het 16de-eeuwse devotiebeeld 'Onze-Lieve-Vrouw van Antwerpen'.

VOORZITTER: Leo baron Delwaide, Antwerpen.

ERELEDEN:

Begga Andries, Berchem – Eva Coltof-Brouwer, Antwerpen – Simon Deckers-Cols, Antwerpen – Georges Leclair, Brussel – Gabriella Moortgat, Breendonk – Ria Penders, Ekeren – Frank Van Oorschot, Kontich.

STEUNENDE LEDEN:

L. Berndsen-Scholtz, Antwerpen – Dree De Vries, Vilvoorde – Jan Engels, Antwerpen – Robert Holtrust, Essen – Leclair, Kontich – Anne Marie Smekens-De Vrieze, Schoten – Gilbert Vandeputte, Berchem – R. Vertriest, Hove.

LEDEN:

Paul Arts, Antwerpen – M. Avonts, Hemiksem – L. Baeck, Wilrijk – J. Baerts, Merksem – Walter Baisier, Antwerpen – Lode Bapluue, Brasschaat – André Beckers, Deurne – Bart Belmans, Berchem – Jos Berckmans, Wilrijk – Henry Bergsma, Borgerhout – Magda Beukelaer, Antwerpen – Antoine Blondeau, Zoersel – Jeroen Boel, Waasmunster – Ward Buys, Merksem – Michel Buytaert, Wilrijk – Henri Cant, Deurne – Magda Claesen, Wilrijk – L. Claessens, Antwerpen – M.F. Cloos, Berchem – Jacq. Coens-Charon, Broechem – Maria Cools, Antwerpen – Adrien Coppens, Merksem – Françoise Corluy-Schaffers, Wilrijk – Stefan Croenen, Schilde – Maurice D'Hoore, Boom – Michèle Dauwe-van Doosselaere, Brasschaat – De Beukelaer-Portois, Sint-Genesius-Rode – Jozef De Bleser, Merksem – Pierre De Deken, Berchem – Alfons De Meulder, Merksem – J.M. De Meulder, Antwerpen – André De Proft, Aalst – Lucas De Ruysser, Antwerpen – Henri De Sagher, Puurs – Mia De Schamphelaere, Edegem – Eric Deckers, Schoten – Margriet Dedroog, Merksem – Derks, Wilrijk – R.M. Desmet-Bernad, Antwerpen – Irene Dewaele, Kapellen – Jacques Dierckx, Antwerpen – Guy Diercxsens, Hove – Jos Dobbeleers, Antwerpen – Driessen-Van Rossum,

Antwerpen – Ch. du Bois de Vroylande, Malvoisin (Gedinne) – M. du Bois de Vroylande, Beauvechain – Luk Fabr , Wilrijk – Luc Fornoville, Berchem – Freddy Franck, Berchem – Maria Geerinck, Boechout – Gilliot-Cogels, Etterbeek – Baudouin Goeminne, 's Gravenwezel – Paul Govaerts, Merksem – Jean Grobet, Antwerpen – Marc Groetaers, Wilrijk – Jan Gypen, Kontich – Philippe Hermould, Antwerpen – Elisa Huysmans, Antwerpen – Georges Impens-Stoot, Antwerpen – Jespers, Antwerpen – Ghislain Lamiroy-Foket, Hove – Paul Lemmens, Brasschaat – Rosa Lenssens, Berchem – Willy Lucidarme, Nieuwpoort – Bruno Luyten, Puurs – Jozef Marijsse, Merksem – Gerda Marin, Antwerpen – Henriette McIntyre, Antwerpen – Etienne Meert, Antwerpen – Andre Meeus, Antwerpen – Paul Meulendijks, Deurne – Jan Monballyu-Depraetere, Schoten – Chr. Museum, Berchem – Willem Nollet, Hove – Hugo Nys, Borsbeek – Paula Onghena, Wilrijk – Pieter Oomen, Antwerpen – Johanna Peeters, Deurne – Herman Pepermans, Berchem – Jozef Rombouts, Schoten – Martha Rombouts, Edegem – Freddy Rouchet-Dedroog, Merksem – Augusta Sluys, Antwerpen – Gilberte Smets, Antwerpen – M. Snoeijts-Eilerts, Antwerpen – Paula Sörnsen, Merksem – Jozef Steurs, Antwerpen – Paul Steurs, Wilrijk – Wim Strecker, Antwerpen – André Struyf, 's Gravenwezel – Agnes Suykerbuyk, Kapellen – An Tant, Antwerpen – Jan Valvekens, Antwerpen – Marc Van Bouwel-Lembrechts, Deurne – Van Boven-Van Herck, Hoboken – Modest Van Camp, Deurne – Joseph van Caster, Antwerpen – Etienne van Caster, Mortsel – Guido Van Damme, Aartselaar – Jean van de Put, Berchem – Yves van de Werve de Vosselaer, Schilde – Guido Van Den Sande, Ekeren – Theo Van der Auwera, Westmalle – Bertha Van der Elst, Merksem – Hilda Van Gool, Antwerpen – Maria Van Heuckelom, Schilde – Simonne Van Heurck, Antwerpen – Ann Van Houtte, Antwerpen – Ferdinandus Van

Hoydonck, Hove – Van Impe-Monte, Mortsel – Van Lier-Winnepenninckx, Antwerpen. – Nicole Van Look, Ekeren – Paul Van Mechelen, Aartselaar – Elza Van Suetendael, Berchem – Walter Van Thillo, Berchem – Vandenhulle-Ruyts, Antwerpen – Vandeplass-Gasia, Antwerpen – Ernest Vanderlinden, Berlaar – G. Vanhalme, Harelbeke – Ronald Vanoystaeyen, Boechout – Rosalia

Vekemans, Lier – Chris Verbeeck, Hove – Madeleine Verhoosel, Antwerpen – Josette Verschieren, Wilrijk – Antoon Verstreken, Antwerpen – Denise Verstrepen, Brasschaat – Vlaamse Kapucijnen, Antwerpen – Marc Wellens, Ekeren – H. Witters, Merksem – Lucas Zaman, Antwerpen.

Mededelingen

- **Storting:**

in de nieuwsbrief sloop er een fout in het rekeningnummer van de Kon. Boudewijnstichting, het juist nummer is 000 - 00 00 004 - 04

- **Bijgevoegd aan deze Nieuwsbrief** een uitnodiging voor een gegidsd bezoek op 15 oktober 2005 's namiddags, aan het Dagbladmuseum in Hoboken. In dit museum, dat vrij recent uit de Lombardenvest naar de Kapelstraat verhuisde, vinden wij een ongekend verhaal van een zeer bekende Antwerpse Madonna. Ook het modello (ontwerp) in terracotta wordt er bewaard. Benieuwd? Schrijft in voor dit mysterieus en boeiend bezoek. Wij zouden wel graag het aantal deelnemers kennen.

- **Overlijdens:**

- Paus Johannes Paulus II geboren op 18 mei 1920, overleden 2 april 2005. Toen hij op zeer jonge leeftijd zijn moeder verloor heeft hij verder, levenslang, met onze hemelse moeder een intense relatie beleefd!

- Mr. Michael Cloos, echtgenoot van Marie-Louise Descamps, geboren in Camberwell (GB) op 26 juni 1921 en overleden in Borgerhout op 30 januari 2005. Hij had een grote devotie tot Onze-Lieve-Vrouw. Met het vrome verlangen de genezing van zijn echtgenote te bekomen, werd hij mecenas voor de restauratie van het beeld Zilversmidstraat.

- Op 8 augustus 2005 overleed op 99-jarige leeftijd, Baroness Delwaide, moeder van de voorzitter van de vriendenkring. Schepen Delwaide (jr.) getuigt: zij was bescheiden, een sterke steun voor haar echtgenoot en een prachtige moeder.

Info en colofon

Vrienden van de Antwerpse Madonna's ter ondersteuning van de werking van de vereniging 'Voor Kruis en Beeld' vzw, Lange Lozanastraat 92, 2018 Antwerpen.

Een jaarlijks lidmaatschap kost € 30, steunende leden betalen € 125 en ereleden € 250 (fiscale aftrek mogelijk). Storten kan op het rekeningnummer 000-00 00 004-04 van de Koning Boudewijnstichting, Brederodestraat 21 Brussel, met vermelding *Voor Kruis en Beeld (vriendenkring)*.

Lay-out: Wim Strecker, info@strecker.be – www.strecker.be (Beeld en document)

Fotoverantwoording:

Alle foto's Wim Strecker, behalve voor de restauratiefoto's : p. 4: Carolien van der Star; p. 6: Geneviève Hardy; p. 8-9: Dirk Lenaerts; p. 10: Jeroen Boel; p. 11: Toon Van Campenhout.

Boven: Gerestaureerde beelden Sleutelstraat / Hoogstraat en Vlasmarkt.

Onder: Bij de herplaatsing van de beelden Sint-Andriessstraat (l.) en Sint-Rochusstraat hoek Begijnenstraat (r.).

Voor Kruis en Beeld

Voor Kruis en Beeld vzw Vrienden van de Antwerpse Madonna's

Najaar 2005

Bezoek aan het Dagbladmuseum in het Abraham Verhoeven-jaar 2005

In 1605 drukte Abraham Verhoeven de eerste krant in het pand Lombaardenvest 6 in Antwerpen. De groei van dit succesvol museum noodzaakte een uitbreiding naar Hoboken. Wij zullen er vele onbekende maar vooral zeer boeiende zaken ontdekken. De Antwerpse Madonna niet te vergeten!

Uitnodiging

Zaterdag 15 oktober 2005

14.30u. bijeenkomst aan het Dagbladmuseum, Kapelstraat 61-63, Hoboken.
bezoek onder begeleiding

Met volle interesse, zullen wij u en uw familie graag ontmoeten op 15 oktober a.s.

Gelieve uw aanwezigheid te bevestigen vóór 1 oktober 2005, per e-mail iha@yucom.be of fax 03 647 28 10 of met bijgevoegd inschrijvingsformulier.

Meer info? www.dagbladmuseum.be

Secretaris:

R. VANOYSTAEYEN
Vremdesesteeweg 92, 2530 Boechout
Tel. 03 455 58 44 - iha@yucom.be

Zetel:

'Voor Kruis en Beeld' vzw
Lange Lozanastraat 92, 2018 Antwerpen
Bank 220-0131937-53
www.verbeelding.be

Vul dit formulier in en stuur het terug naar
Secretariaat 'Voor Kruis en Beeld' vzw,
Vremdesesteeweg 92, 2530 Boechout

Dhr. en Mw. (aantal pers.).....

Straat

Postcode Gemeente

Telefoon.....

Fax

E-mail.....

Handtekening en datum